

PATVIRTINTA
Akmenės rajono savivaldybės
tarybos 2017 m. gruodžio 28 d.
sprendimu Nr. T-248(E)

**AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS**

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2016 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

**Naujoji Akmenė,
2017 m.**

TURINYS

ĮVADAS	3
1. BENDROJI DALIS	4
1. 1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių (PRS) savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)	4
2. SPECIALIOJI DALIS	9
2.1. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84)	10
2.2. Sergantys tuberkulioze ir vaistams atsparia tuerkulioze.....	12
2.3. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų	14
APIBENDRINIMAS	17
REKOMENDACIJOS	18

IVADAS

Akmenės rajono savivaldybėje didelis dėmesys skiriamas sveikatos priežiūros stiprinimui, užtikrinant kokybiškas ir visiems prieinamas asmens ir visuomenės sveikatos paslaugas, gerinant jų kokybę. Sveikatos stebėseną ir gyventojų informuotumą didinimas tikimasi padės mažinti sergamumo ir mirtingumo mastus, ugdyti pačių gyventojų atsakomybę už savo sveikatą.

Šioje ataskaitoje įvertinta reali rajono situacija, lyginama su Lietuvos vidurkiu, padės tinkamai informuoti savivaldybės politikus apie esamas problemines sritis bei padės užtikrinti, kad visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos būtų įgyvendintos efektyviai ir tikslingai.

Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2016 m. ataskaitoje aptariami gyventojų sveikatos būklei įtaką darantys veiksniai, tokie kaip demografinė, socialinė, ekonominė būklė, sergamumas tam tikromis ligomis, mirtingumas, sveikatos priežiūros sistema.

Lietuvos sveikatos 2013–2020 metų programos projekte (LPS) iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas, kurį sudaro 51 rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius. Statistiniai duomenys surinkti ir ataskaita parengta vadovaujantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2016 m.“ bei Higienos instituto Sveikatos informacijos centro ir Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

1. BENDROJI DALIS

1. 1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių (PRS) savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant 2016 metų Akmenės rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu.

Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į grupes:

- 10 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia spalva**;
- 10 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos **raudona spalva**;
- likusių 27 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**.

Likusios 13 mažųjų savivaldybių (iki 20 000 gyventojų) nėra pateikiamos bendrame kontekste ir jos nėra lyginamos su kitomis savivaldybėmis.

Savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį. PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Akmenės rajono savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“. Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausiai palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarytas Akmenės rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengti pasiūlymai.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrajame stulpelyje pateikiama Akmenės rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiajame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtajame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktajame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštajame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

1 lentelė. Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
<i>Strateginis tikslas - pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai</i>					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	70,6	74,9	70,0	77,2	0,94
Išvengiamas mirtingumas	36,6	33,7	24,8	42,8	1,09
<i>1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį</i>					
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	59,7	28,2	11,9	75,0	1,70
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	65,2	66,2	33,5	134,2	0,98
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv.	6,4	3,4	1,2	7,9	1,89
Ilgalaikio nedarbo lygis	4,8	2,2	0,6	8,1	2,18
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	-23,8	-14,2	-24,5	-4,2	1,68
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyv.	119,7	105,5	68,8	189,6	1,10
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	300,0	188,6	87,2	426,3	1,59
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	68,8	30,6	10,4	81,4	2,24
Sergantys tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	78,0	40,1	17,8	114,5	1,95
<i>2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką</i>					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	0,8	0,9	0,0	2,6	0,92
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	119,8	146,9	85,2	222,8	0,82
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	79,4	65,8	46,3	108,4	1,21
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	44,8	77,6	10,0	126,2	0,58

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	4,2	6,5	0,0	26,7	0,74
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	16,6	13,9	0,0	33,9	1,39
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	0,0	8,5	0,0	28,6	0,0
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	0,0	3,4	0,0	11,8	0,0
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	73,1	65,4	19,3	133,5	1,12
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	5343	1010	65	33395	5,3
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	92,6				
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	88,7				
3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą					
Standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	0,0	4,6	0,0	10,5	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	29,3	22,9	7,8	64,7	1,04
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	19,5	54,2	0,0	247,3	0,36
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstiti mažmenine prekyba tabako gaminiais	259,7	172,4	115,7	274,8	1,51
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstiti mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	285,0	150,2	78,7	285,0	1,90
Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis	31,2	35,4	13,6	73,5	0,88
4 TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	45,2	33,8	21,3	57,6	1,34
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	5,8	6,6	3,9	10,1	0,88
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,3	2,1	1,3	4,3	1,12
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	5,8	7,3	2,3	11,8	0,80
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,0	8,5	6,3	11,1	0,94

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
Savivaldybei pavaldžių stacionarines ASP paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų pasitenkinimo lygis	19,0	18,8	16,3	19,8	1,01
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų	9,7	4,1	0,0	19,7	2,37
Sergamumas ŽIV (B20-B24) ir lytiškai plintančiomis ligomis (A50-A64), rodiklis 10 000 gyventojų	1,5	2,9	0,0	6,4	0,50
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	9,3	4,5	0,0	19,5	2,06
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepavimo apimtys	96,7	93,7	88,7	99,5	1,03
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepavimo apimtys	88,7	94,1	88,7	100,0	0,94
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	40,4	17,0	5,7	54,0	2,37
Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas	3,1	4,2	2,5	5,8	0,74
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų	22,5	6,2	0,0	25,1	3,62
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99), rodiklis 100 000 gyventojų	746,8	804,4	651,6	1112,4	1,04
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų (C00-C97), rodiklis 100 000 gyventojų	341,1	282,0	232,1	359,1	1,38
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), rodiklis 100 000 gyventojų	209,9	194,4	113,0	518,7	1,20
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11), rodiklis 10 000 gyventojų	48,3	45,6	24,2	71,1	1,20
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	36,5	46,5	17,3	64,8	0,78
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	40,3	52,5	34,8	67,9	0,77
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje***	51,3	49,9	19,6	65,6	1,03

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje***	31,0	39,0	14,7	54,3	0,80

2016 m. Akmenės rajono savivaldybėje gyveno 20 517 žmonių. 45,78 proc. (9 393 asmenys) rajono savivaldybės gyventojų sudarė vyrai, 54,22 proc. (11 124 asmenys) – moterys. Lyginant su ankstesniais metais gyventojų skaičius sumažėjo 561 asmenimi (2015 metais 21 078 asmenys). Vaikai iki 17 m. sudarė 17,29 proc. visų Akmenės rajono savivaldybės gyventojų. 18-44 metų amžiaus gyventojai sudarė 28,57 proc. gyventojų, 45-64 metų amžiaus – 31,36 proc., o 65 metų amžiaus ir vyresnių gyventojų dalis buvo 22,79 proc. Akmenės rajono savivaldybės gyventojų.

Iš 1 lentelėje „Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių Akmenės rajono savivaldybėje palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkiu rodikliu matyti, kad:

- standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų;
- pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų;
- standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų;
- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas yra geresni nei Lietuvos.

Trečdalis Akmenės rajono savivaldybės rodiklių reikšmių patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (**raudonoji zona**):

- vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė;
- išvengiamas mirtingumas;
- standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.;
- socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv.;
- ilgalaikio nedarbo lygis;
- mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų;
- gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.;
- socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.;
- sergantys tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.;
- į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;
- išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų;
- sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų;
- kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių;
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepavimo apimtys;
- paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų;
- standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų (C00-C97), rodiklis 100 000 gyventojų
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje.

Kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį.

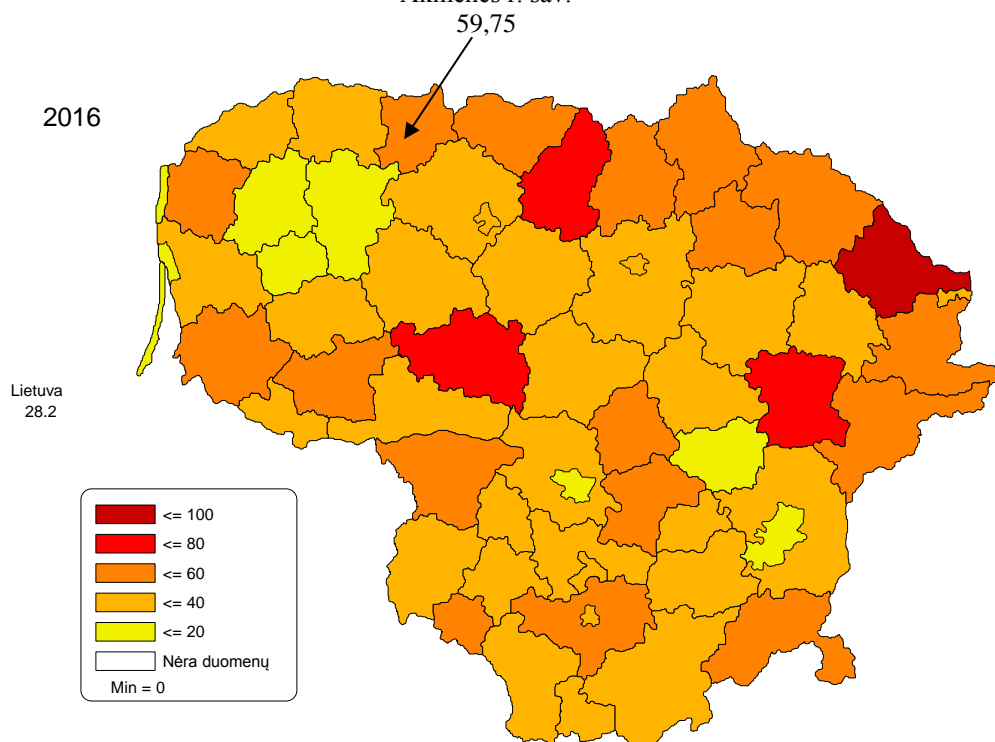
Detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

- Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių;
- Sergantys tuberkulioze;
- Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų.

2. SPECIALIOJI DALIS

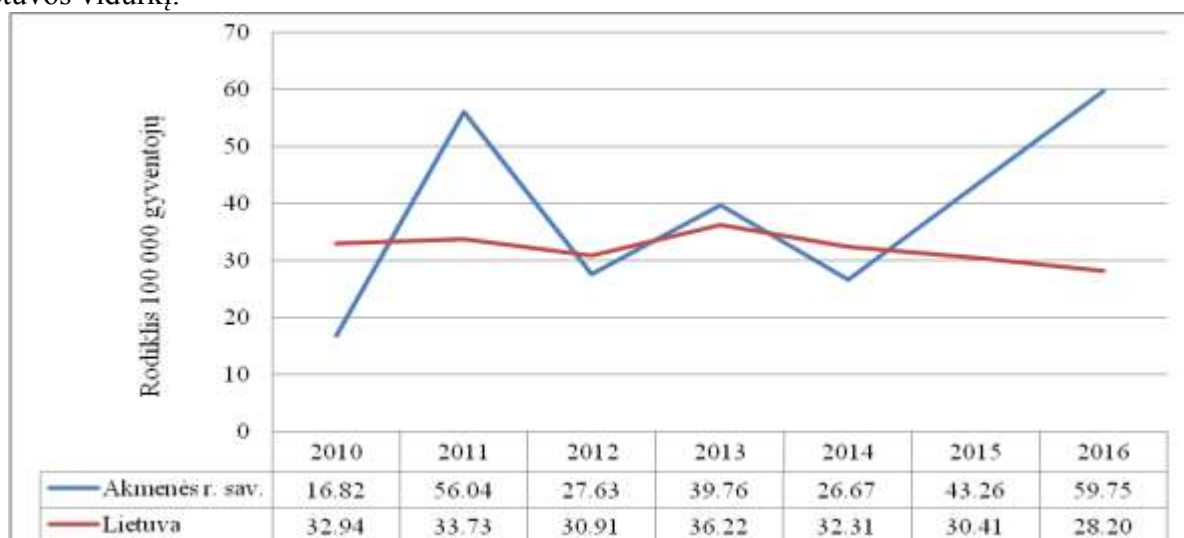
2.1. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84)

2016 metais Lietuvoje užregistruota 823 mirusieji asmenys dėl savižudybių, iš jų 10 asmenų – Akmenės rajono savivaldybėje (1 pav.). Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis 100 000 gyventojų Akmenės rajono savivaldybėje buvo apie 1,7 karto didesnis negu Lietuvos vidurkis.

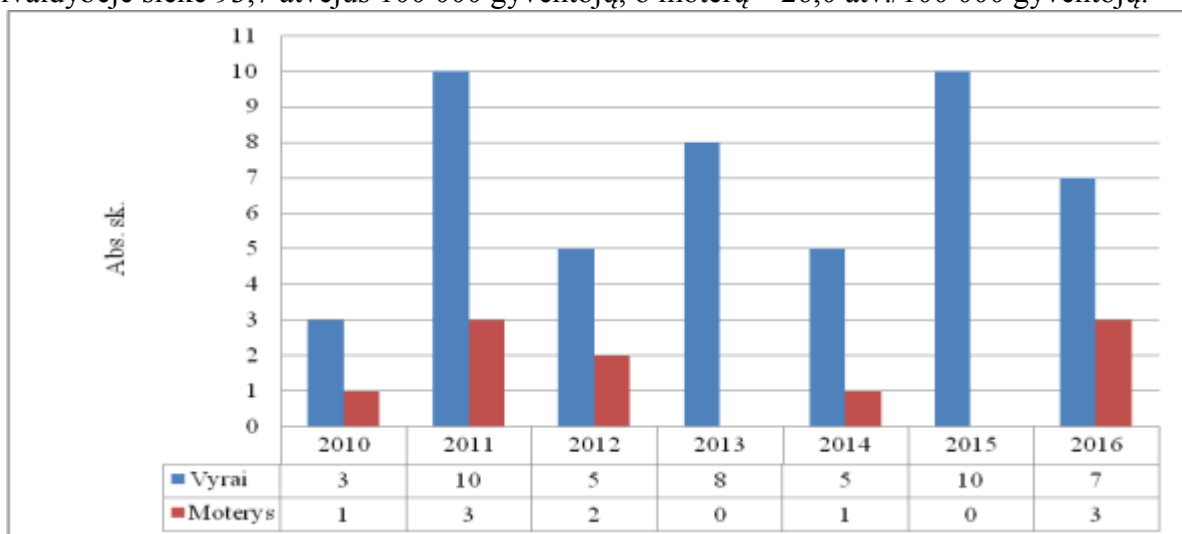
1 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių 100 000 gyventojų 2016 metais
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant dešimties metų laikotarpį, pastebima, kad savižudybių skaičius Akmenės rajono savivaldybėje nėra pastovus – kasmet kinta netolygiai (2 pav.). 2011 m., 2013 m., 2015 m. ir 2016 m. mirtingumo dėl savižudybių rodiklis Akmenės rajono savivaldybėje buvo žymiai aukštesnis už Lietuvos vidurkį.

2 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių 100 000 gyventojų Akmenės rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2010–2016 metais
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

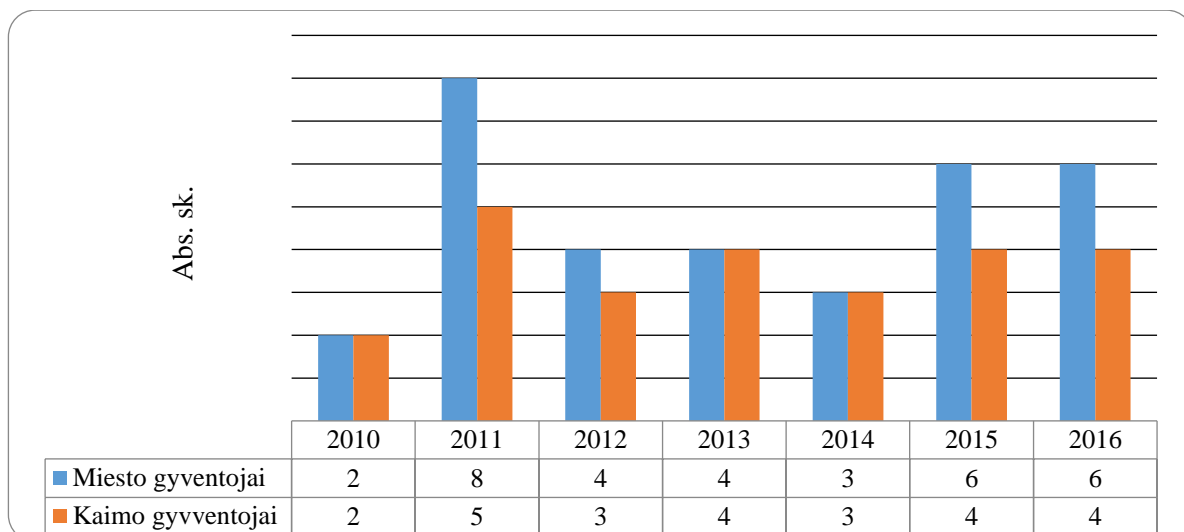
Per 2010–2016 metus dėl savižudybių mirė 58 asmenys – 10 moterų ir 48 vyrai. Per visą tiriamąjį laikotarpį Akmenės rajono savivaldybėje vyrų savižudybių skaičius žymiai aukštesnis už moterų (3 pav.). Standartizuotas vyrų mirtingumas dėl savižudybių 2016 m. Akmenės rajono savivaldybėje siekė 93,7 atvejus 100 000 gyventojų, o moterų – 26,0 atv./100 000 gyventojų.

3 pav. Vyrų ir moterų mirtingumas dėl savižudybių Akmenės rajono savivaldybėje (abs. sk.) 2010–2016 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2010–2016 metais nusižudė 33 miesto gyventojai ir 25 kaimo gyventojai (4 pav.). Per šešerius metus mirtingumas dėl savižudybių tarp miesto ir kaimo gyventojų kito beveik tolygiai. Standartizuotas miesto gyventojų mirtingumas dėl savižudybių 2016 m. Akmenės rajono savivaldybėje siekė 51,7 atvejus 100 000 gyventojų, o kaimo gyventojų – 72,2 atv./100 000 gyventojų.

4 pav. Akmenės rajono savivaldybės miesto ir kaimo gyventojų mirtingumas dėl savižudybių (abs. sk.) 2010–2016 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant pagal amžiaus grupes, 45-64 m. amžiaus asmenų grupėje buvo daugiausia savižudybių (2 lentelė). Džiugu, kad vaikų iki 18 metų amžiaus savižudybių per šešerius metus Akmenės rajono savivaldybėje nebuvo.

2 lentelė. Mirtingumas dėl savižudybių skirtingose amžiaus grupėse Akmenės rajono savivaldybėje 2010–2016 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Metai	Mirtingumas dėl savižudybių				
	0-17 m. vaikų	18+ m. amžiaus asmenų	18-44 m. asmenų	45-64 m. asmenų	65+ m. amžiaus asmenų
2010	0	4	2	2	0
2011	0	13	4	8	1
2012	0	7	1	4	2
2013	0	8	4	2	2
2014	0	6	2	3	1
2015	0	10	4	5	1
2016	0	10	5	3	2
Iš viso:	0	58	22	27	9

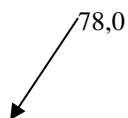
Visi nusižudę mirė dėl tyčinio susižalojimo pasikariant, pasismaugiant ir uždūstant, tik 2012 metais vienas vyriškos lyties 45 metų miesto gyventojas mirė dėl tyčinio susižalojimo kito ar nepatikslinto šaunamojo ginklo šūviu, o 2013 metais – 33 metų amžiaus vyriškos lyties miesto gyventojas mirė dėl tyčinio apsinuodijimo ar apnuodijimo antiepilepsiniais, raminamaisiais bei migdomaisiais, antiparkinsoniniais ir psichotropiniais vaistais.

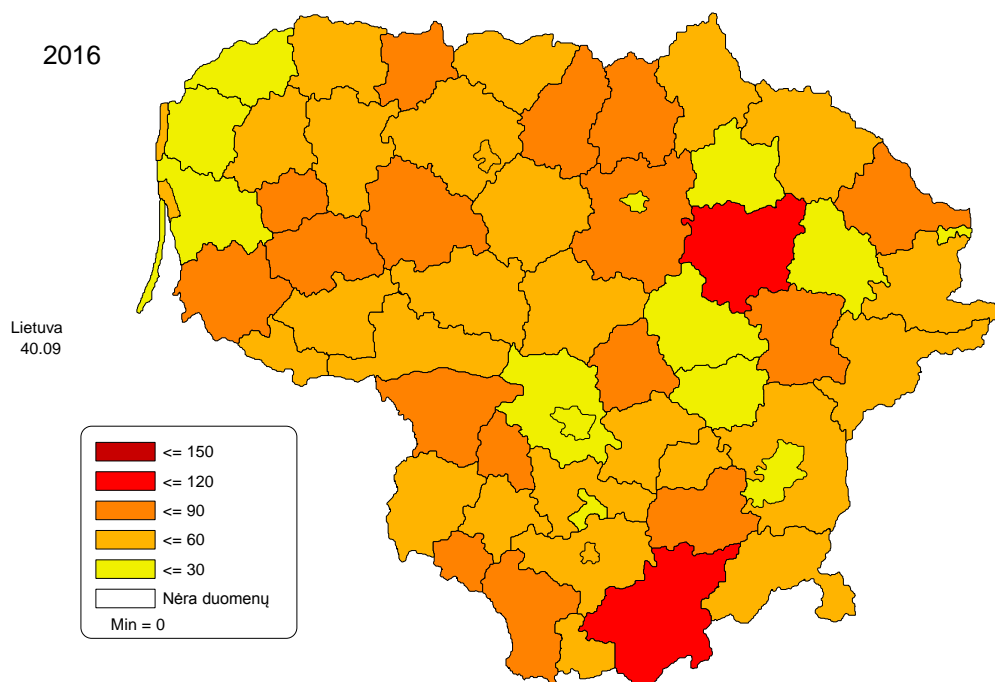
2.2. Sergantys tuberkulioze ir vaistams atsparia tuberkulioze

Tuberkuliozė – visuomenei pavojinga infekcija, kadangi ligonių gydymas ir priežiūra užtrunka ilgai (6–24 mėn., o kartais ir ilgiau), be to valstybei brangiai kainuoja, nes ligoniai ilgai (apie 80 dienų) gydomi specializuotuose tuberkuliozės stacionaruose.

Lietuvoje visoms savivaldybėms sergamumas tuberkulioze yra aktuali problema, kadangi visose savivaldybėse (išskyrus Birštono ir Neringos sav.) 2016 m. buvo registruojami nauji šios ligos atvejai. Iš viso Lietuvoje 2016 m. užregistruotas 1 150 naujų tuberkuliozės atvejų (40,1/100 000 gyv.), o Akmenės rajono savivaldybėje – 16 atvejų (78,0/100 000 gyv.) (5 pav.). Vertinant pagal lytį, vyrams nustatyti 11, moterims – 5 nauji tuberkuliozės atvejai. Praėjusiais metais naujai susirgę atvira plaučių tuberkulioze Akmenės rajono savivaldybės gyventojai pateko į šias amžiaus grupes: 18-44 metų amžiaus – 7 asmenys, 45-64 metų amžiaus – 6 asmenys, o vyresni nei 65 metų amžiaus – 3 asmenys.

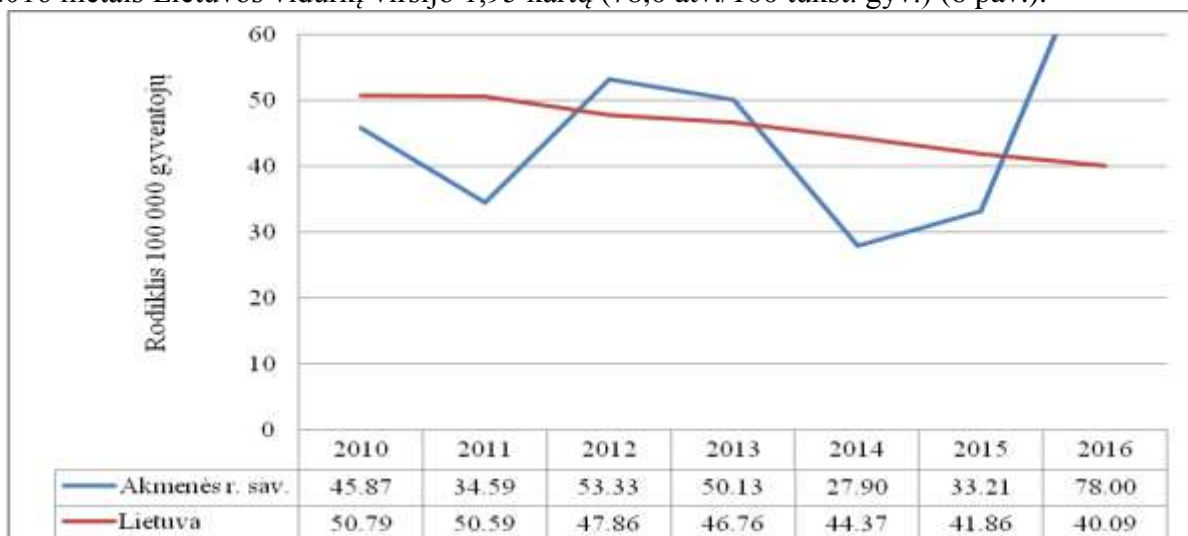
Akmenės r. sav.

5 pav. Sergamumas tuberkulioze 100 000 gyventojų 2016 metais
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

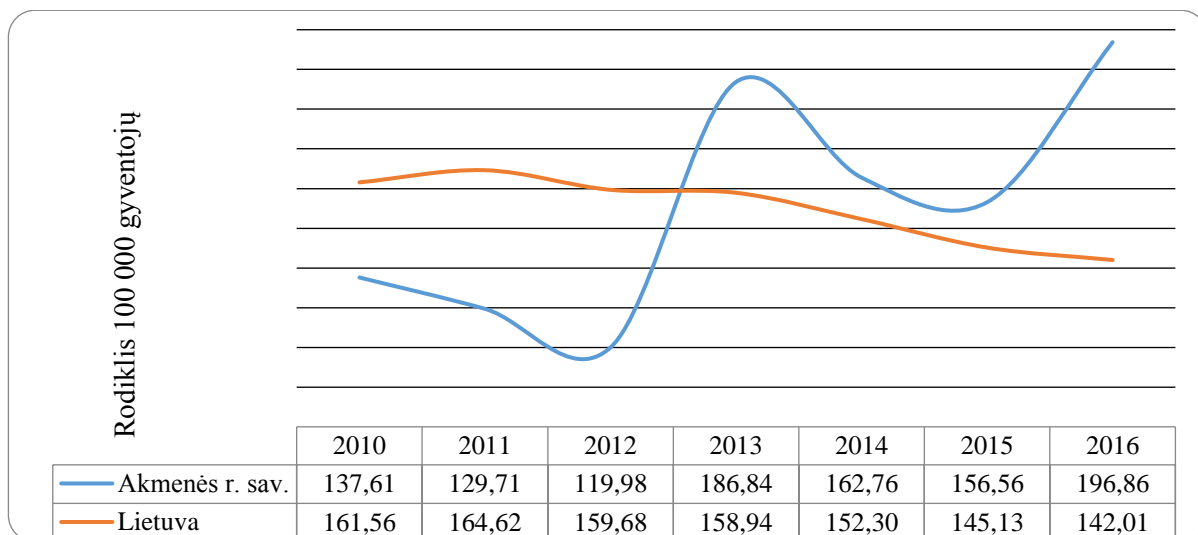
Sergamumo tuberkulioze rodiklis rajone (100 tūkst. gyv.) nuo 2014 m. pradėjo sparčiai augti ir 2016 metais Lietuvos vidurkį viršijo 1,95 kartų (78,0 atv./100 tūkst. gyv.) (6 pav.).

6 pav. Sergamumas tuberkulioze 100 000 gyv. Akmenės rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2010–2016 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant tuberkuliozės ligotumo rodiklius, stebima, kad Akmenės rajono savivaldybėje jie nuo 2012 m. vis didėja (žr. 7 pav.). 2016 metais sergančiųjų plaučių tuberkulioze registruota 40 atvejų. Vertinant pagal lytį, sirgo 30 vyrų ir 10 moterų. Daugiausiai sergančiųjų pateko į 45-64 metų amžiaus grupę – 15 asmenų, 18-44 metų amžiaus sergančiųjų – 13, vyresnių kaip 65 metų amžiaus – 11 bei 1 vaikas 0-17 metų amžiaus.

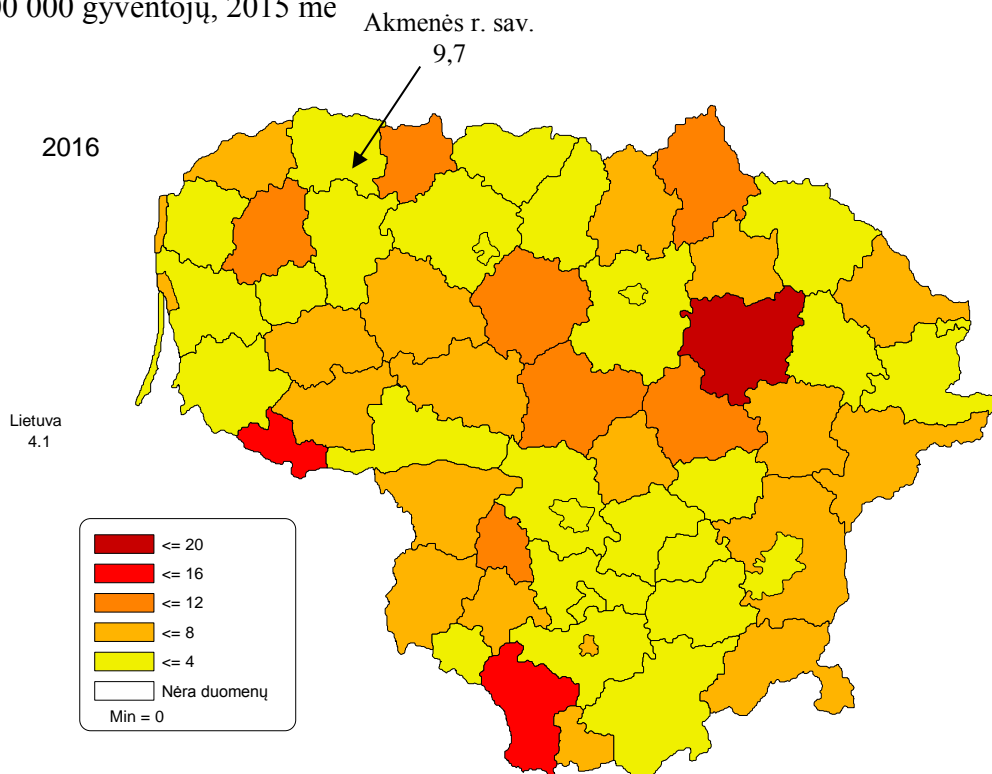

7 pav. Ligtumas tuberkulioze 100 000 gyv. Akmenės rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2010–2016 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Ypač nerimą kelia atsparių vaistams tuberkuliozės mikobakterijų štamų gausėjimas. 2016 m. užregistruoti 118 daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejų (4,1/100 000 gyv.). 17-oje savivaldybių neužregistruotas nei vienas naujas atvejis. Šis rodiklis žemėlapyje yra netolygus. Akmenės rajono savivaldybėje užregistruoti daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės 2 atvejai (9,7/100 000 gyv.) (8 pav.).

Akmenės rajono savivaldybėje 2014 metais registruoti daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės 4,65 atvejų/100 000 gyventojų, 2015 me

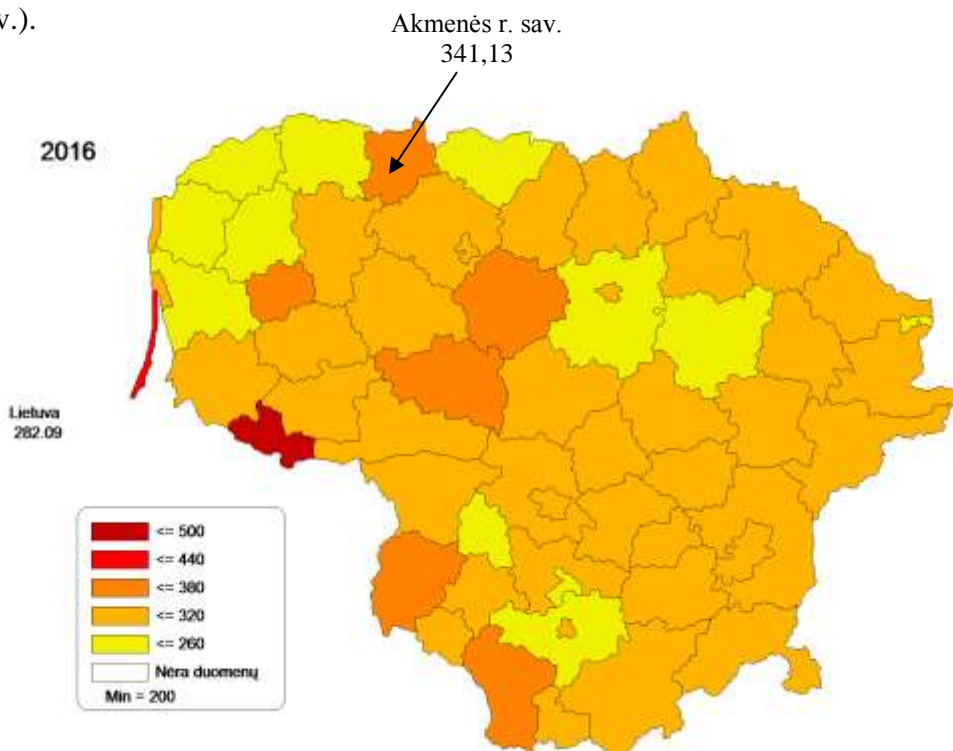

8 pav. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų 2016 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

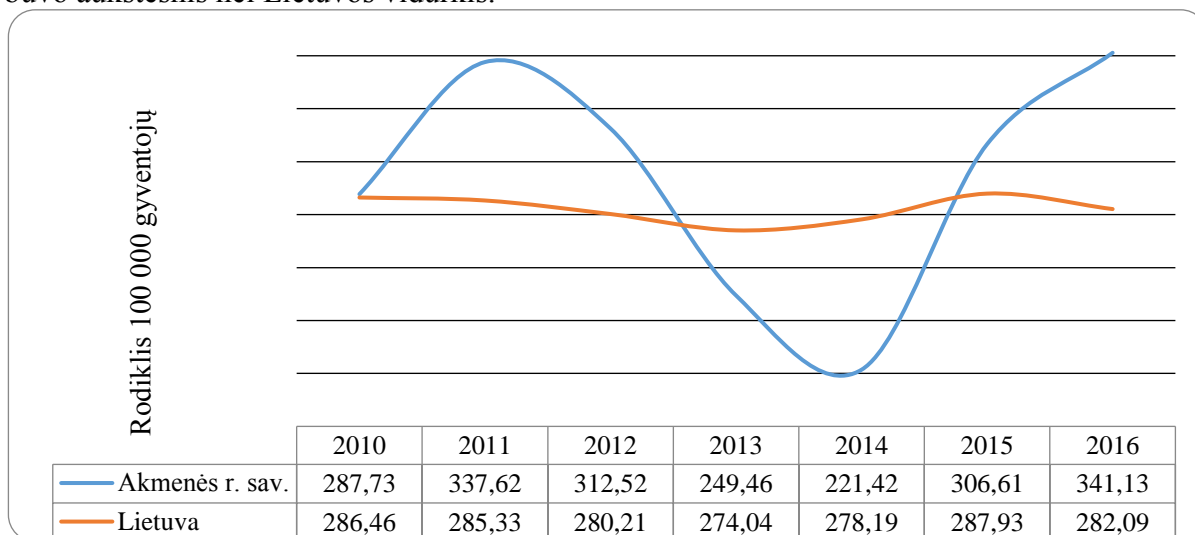
2.3. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų

2016 m. nuo piktybinių navikų mirė 8 197 gyventojai, o Akmenės rajono savivaldybėje 81 asmuo (9 pav.).

9 pav. Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyventojų 2016 metais
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant šešių metų dinamiką, stebimas mirtingumo nuo piktybinių navikų padidėjimas pastaraisiais metais Akmenės rajono savivaldybėje. 2010 m., 2011 m., 2012 m., 2015 m. ir 2016 m. jis buvo aukštesnis nei Lietuvos vidurkis.

10 pav. Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyventojų Akmenės rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2010–2016 metais
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2016 m. vyrų ir moterų mirtys atitinkamai sudarė po 59,3 proc. (48 vyrai) ir 40,7 proc. (33 moterys).

Analizuojant mirtingumo nuo piktybinių navikų lokalizaciją, registruoti 8 skrandžio (39,0/100 000 gyv.), 5 gaubtinės žarnos (24,4/100 000 gyv.), 18 gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių (87,7/100 000 gyv.), 1 odos melanomos (4,9/100 000 gyv.), 6 krūties (moterų) (53,9/100 000 moterų), 3 priešinės liaukos (31,9/100 000 vyrų) ir kt. lokalizacijų piktybinių navikų. Nuo gimdos kaklelio

piktybinių navikų diagnozuota 2016 m. 3 mirties atvejai (27,0/100 000 gyv.). 3 lentelėje pateikta piktybinių navikų lokalizacija.

3 lentelė. Mirtingumas dėl piktybinių navikų lokalizacijos Akmenės rajono savivaldybėje 2016 metais abs. sk.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Naviko lokalizacija	Mirusiųjų asmenų skaičius, abs. sk.	Mirusiojo asmens lytis		Mirusiojo gyvenamoji vieta	
		Moteris	Vyras	Miestas	Kaimas
Broncho ir plaučio piktybinis navikas	14		14	11	3
Skrandžio piktybinis navikas	8	2	6	4	4
Tiesiosios žarnos piktybinis navikas	6	2	4	4	2
Krūties piktybinis navikas	6	6		5	1
Storosios (gaubtinės) žarnos piktybinis navikas	5	4	1	5	
Kasos piktybinis navikas	5	2	3	4	1
Stemplės piktybinis navikas	4		4	2	2
Gerklų piktybinis navikas	4		4	3	1
Gimdos kaklelio piktybinis navikas	3	3		3	
Priešinės liaukos (prostatos) piktybinis navikas	3		3	1	2
Nenurodytų lokalizacijų piktybinis navikas	3	2	1	3	
Gimdos kūno piktybinis navikas	2	2		2	
Kiaušidės piktybinis navikas	2	2			2
Smegenų piktybinis navikas	2	1	1	2	
Gomurio piktybinis navikas	1		1	1	
Paausinės seilių liaukos piktybinis navikas	1	1		1	
Migdolo piktybinis navikas	1		1	1	
Tiesiosios ir riestinės gaubtinės žarnos jungties piktybinis navikas	1		1	1	
Kitų ir nepatikslintų tulžies takų dalių piktybinis navikas	1	1		1	
Kitų ir nepatikslintų virškinimo organų piktybinis navikas	1	1		1	
Odos piktybinė melanoma	1	1		1	
Kiti odos piktybiniai navikai	1		1		1
Varpos piktybinis navikas	1		1	1	
Inksto, išskyrus inksto geldelę, piktybinis navikas	1		1	1	
Šlapimo pūslės piktybinis navikas	1		1	1	
Skydliaukės piktybinis navikas	1	1		1	
Subrendusių T/NK ląstelių limfomos	1	1			1
Limfoidinė leukemija	1	1			1
Iš viso	81	48	33	60	21

APIBENDRINIMAS

1. Atlikus Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos analizę, nustatyta, jog Akmenės rajono savivaldybėje gyventojų skaičiaus mažėja, 2016 m. gyveno 20 517 gyventojai, t. y. 561 gyventojų mažiau nei 2015 m. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 70,6 m. (2015 m. –

72,7 metai). Pagal amžiaus grupes 2016 metais didžiausią dalį (31,36 proc.) sudarė 45–64 metų amžiaus gyventojai. Natūralaus prieaugio neigiama reikšmė sumažėjo (-7,8/1 000 gyventojų), nes 2016 metais gimė 214 kūdikių – 29 kūdikiais daugiau negu 2015 m.

2. Akmenės rajono savivaldybės analizuotų rodiklių reikšmės, lyginant su Lietuvos vidurkio rodikliais, pasiskirsto taip: 7 rodikliai (14,3 proc.) pateko į geriausių rodiklių grupę (žalia spalva), 25 rodikliai (51,0 proc.) – pateko į viduriniąją kvintilių grupę (geltonoji zona) ir 17 (34,7 proc.) rodiklių pateko į prasčiausių kvintilių grupę (raudona spalva). Iš pastarosios grupės buvo išrinktos 3 prioritetinės Akmenės rajono savivaldybėje sritys išsamesnei analizei: standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių; sergantys tuberkulioze; standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų.

✓ 2016 metais Akmenės rajono savivaldybėje nusižudė 10 gyventojų (59,75/100 000 gyventojų) – 7 vyrai ir 3 moterys. Savižudybių skaičius rajone padidėjo lyginant su 2015 metų duomenimis (2015 metais – 43,26/100 000 gyventojų). Didžioji dalis nusižudžiusių 2016 metais gyveno mieste (6 asmenys). Pusė mirusiųjų dėl savižudybių pateko į 45-64 m. amžiaus asmenų grupę.

✓ 2016 metais Akmenės rajono savivaldybėje sergamumo tuberkulioze rodiklis Lietuvos vidurkį viršijo 1,95 kartų. Sergamumo tuberkulioze paūmėjimas stebimas savivaldybėje jau nuo 2014 m. Savivaldybėje 2016 metais užregistruota 16 naujų tuberkuliozės atvejų (78,0/100 000 gyv.) – 11 vyrų ir 5 moterims. Analizuojant pagal amžiaus grupes, daugiausia sergančiųjų pateko į 18-44 metų amžiaus grupę. 2016 m. tuberkuliozės daugybinis atsparumas vaistams nustatytas 2 Akmenės rajono gyventojams.

✓ Nuo 2014 metų Akmenės rajono savivaldybėje mirtingumas dėl piktybinių vis didėja (2014 m. – 221,42, 2015 m. – 306,31, 2016 m. – 341,13 atv./100 000 gyv.). 2016 m. nuo piktybinių navikų mirė 81 asmuo – 48 vyrai ir 33 moterys. Piktybinių navikų struktūroje dominuoja broncho ir plaučio, skrandžio, tiesiosios žarnos, krūties, storosios (gaubtinės) žarnos ir kasos piktybiniai navikai.

REKOMENDACIJOS

Akmenės rajono savivaldybės gyventojams:

- aktyviau patiems gyventojams įsitraukti į sveikatą palaikančios aplinkos kūrimą bendruomenėse ir didinti nepakantumą sveikatą žalojantiems veiksniams;
- aktyviau dalyvauti Visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose sveikatinimo veiklos renginiuose (akcijose, paskaitose, užsiėmimuose);
- reguliariai lankytis pas šeimos gydytoją ir profilaktiškai tikrintis savo sveikatą, aktyviai dalyvauti ir paraginti artimuosius dalyvauti valstybinėse profilaktikos ir kontrolės programose (onkologinėse, širdies ir kraujagyslių) nustatytoms gyventojų amžiaus grupėms;
- būti nepakantiems alkoholio vartojimui bei rūkymui ir ieškoti aktyvių laisvalaikio praleidimo būdų;
- propaguoti ligų profilaktikos priemones: sveiką gyvenseną, saikingą mitybą, fizinį aktyvumą.

Akmenės rajono savivaldybės administracijai, savivaldybės įstaigoms:

- Planuojant, rengiant ir vykdant visuomenės sveikatos programas atsižvelgiant į Akmenės rajono savivaldybės bendruomenės sveikatos tarybos nustatytus prioritetus bei gyventojų sveikatos būklės rodiklius ir jai įtaką darančius aplinkos veiksnius, planuoti, rengti ir vykdyti visuomenės sveikatos programas;
- plėtoti fiziniam aktyvumui palankią infrastruktūrą (dviračių takų plėtra, laisvalaikio ir sveikatingumo zonų įrengimas, vandens telkinių saugumą);
- tobulinti darbuotojų kvalifikaciją, ugdyti gebėjimus sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos ir sveikatos netolygumų mažinimo klausimais;
- skatinti įvairias institucijas organizuoti šventes be alkoholio ir ieškoti alternatyvių laisvalaikio praleidimo būdų;
- skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiskai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas;

Sveikatos priežiūros įstaigoms:

- efektyviai įgyvendinti Nacionalines profilaktines sveikatos programas (Gimdos kaklelio, Krūties vėžio, Priešinės liaukos (prostatos) vėžio, Širdies ir kraujagyslių ligų, Storosios žarnos vėžio, Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis prevencinės programos);
- aktyviai bendrauti ir bendradarbiauti sprendžiant rajono gyventojų asmens ir visuomenės sveikatos problemas kartu su kitais sektoriais;
- gyventojus, turinčius sveikatos rizikos veiksnių (alkoholio ir tabako gaminių vartojimas, nutukimas, mažas fizinis aktyvumas), konsultuoti dėl galimybių ir būdų šiems veiksniams mažinti;
- organizuoti tuberkuliozės profilaktinius patikrinimus, skatinti visuomenę, ypatingai sutelkiant dėmesį į rizikos grupes, dalyvauti tuberkuliozės patikrinimo programose.

Akmenės rajono visuomenės sveikatos biurui:

- didinti gyventojų informuotumą sveikatos tematika rengiant specialią dalomąją medžiagą pagal gyventojų amžiaus grupes ir poreikius, skatinti gyventojus aktyviau dalyvauti Biuro organizuojamose sveikatinimo veiklose;
- gerinti gyventojų sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietines informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką;
- skatinti rajono gyventojus reguliariai tikrintis sveikatą ir dalyvauti valstybinėse profilaktikos ir kontrolės programose (onkologinėse, širdies ir kraujagyslių) nustatytoms gyventojų amžiaus grupėms;
- didinti gyventojų informuotumą apie psichologinės pagalbos gavimo būdus.